

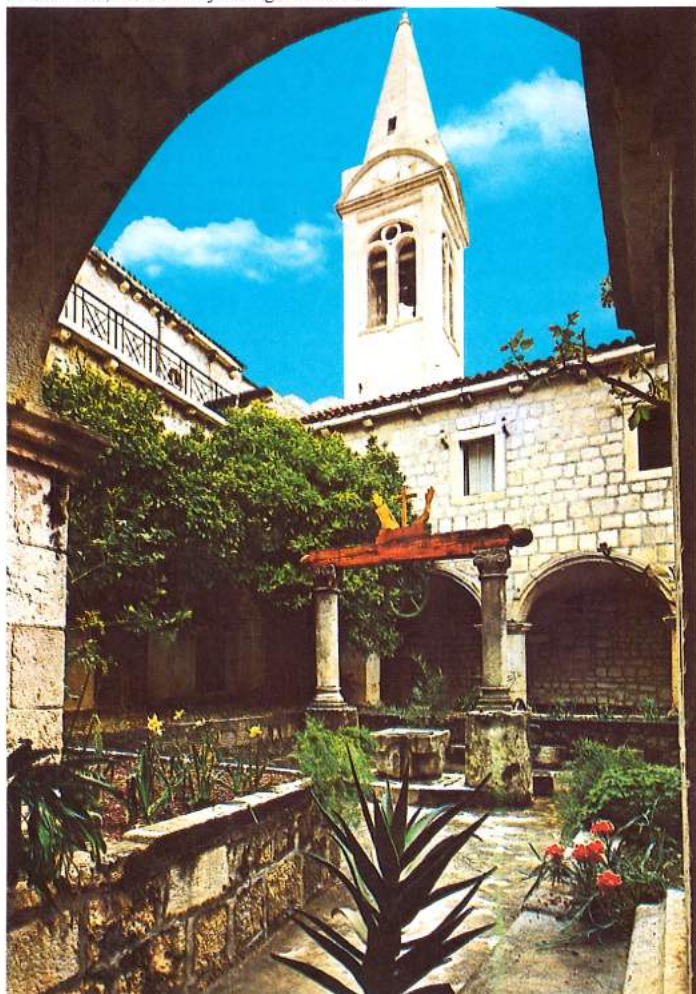

D. ZALUŠKI-HARAMIJA, crtež

knez Pribina kao svoju prijestolnicu (*Blatograd, Blatenski Kostel, Urbs paladarum, Mosapurc*). Izvori spominju nekoliko crkava u tvrđavi i naselju oko nje. Temelji jedne od njih, trobrodne crkve Sv. Ivana, otkriveni su na lok. Récskut. Crkva je bila podignuta vjerojatno prije Pribinina vladanja, a bila je prva »ecclesia baptismalis« toga područja. Oko 850. bila je u tvrđavi sagrađena crkva Sv. Marije, a nešto poslije crkva Sv. Adrijana. Benediktinski samostan u Pribininu gradu, posvećen 1019, pretvoren je u XVI. st. u tvrđavu, a 1702. razrušen. Iz Zalavára potječe nekoliko fragmenata s motivima kasne pletorne dekoracije.

LIT.: D. Deresényi, L'église de Pribina à Zalavár, Études Slaves et Roumaines, 1948. — A. Radnóti, Une église du haut moyen âge à Zalavár, ibid. — T. Bogvay, Izkopavanja u Zalaváru in njihova zgodovinska razlaga, ZUZ, 1952. R.

ZAOSTROG, klaustr franjevačkoga samostana

ZALUŠKI-HARAMIJA, Đurđena, slikarica i grafičarka (Vinkovci, 22. IV. 1928). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1951. Završila post-diplomski studij grafike 1953 (T. Krizman). U početku svojega rada slika kompozicije bliske lirskoj i asocijativnoj apstrakciji (*Doživljaj trga*, 1961; *U oblacima*, 1962). Poslije toga u zavičajnoj Slavoniji ili pak u ruralnoj Dalmaciji otkriva jednostavne motive naglašene monumentalnosti, simboličnosti i suzdržane ljestvice boja (*Smeđi pejzaž*, 1977; *Jesenji sprud*, 1978; *Tamni krajolik*, 1979). Osamdesetih godina radi ciklus kaligrafski prikazanih ribarskih mreža, blizak poetskome realizmu (*Kopačko pismo*, 1983). Specifičnom »pejzažnom minimalizmu« pripadaju njezini crteži ugljenom ili pastelom (*Ogoljele vrbe*, 1989). — Samostalno je izlagala u Zagrebu, Rovinju, Vinkovcima, Osijeku, Sisku, Krapini, Vukovaru, Starome Gradu na Hvaru, Sesvetama i Iloku. Bavi se primijenjenom grafikom.

LIT.: V. Zlamalik, Đurđena Zaluški (katalog), Sisak 1976. — M. Baričević, Đurđena Zaluški-Haramija (katalog), Zagreb 1977. — Z. Poznić, Đurđena Zaluški (katalog), Zagreb 1979. — V. Bužančić, Đurđena Zaluški (katalog), Zagreb 1983. — A. Bauer, Đurđena Zaluški (katalog), Zagreb 1989. — P. Haramija, Đurđena Zaluški (katalog), Ilok 1990. R.

ZAMASK, selo i brijeg I od Motovuna, odakle se proteže pogled na cijelu središnju Istru. Ilir. utvrđeno naselje (kasteljer). Župna crkva Sv. Mihovila sagrađena je 1570. na mjestu romaničke crkve istoga titulara a povećana 1727. Nedaleko od nje je barokna crkva Sv. Martina sagrađena također na mjestu romaničke crkve (sada napuštena). Z od mjesta prema Motovunu je romaničko-gotička crkva Sv. Magdalene s polukružnom ugrađenom apsidom, oslikana freskama poč. XV. st. (u kaloti apsida Majestas Domini, a ispod apostoli).

LIT.: B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963. — A. Šonje, Crkvena arhitektura zapadne Istre, Zagreb—Pazin 1982. A. Bad.

ZANINOVIĆ, Ante, crtač, scenograf i režiser (Beograd, 31. X. 1934). Studirao na Akademiji u Zagrebu i bavio se slikarstvom. Jedan je od prvaka zagrebačke škole crtanoga filma. Bio je gl. crtač i animator filma D. Vunaka *Krava na granici* (1963), suautor nekoliko filmova iz prve serije *Profesor Baltazar* (1969), te filma *Maestro Koko* (1969). *Truba* (1964) je njegov prvi autorski film; slijede filmovi *Zid* (1965), *Priča bez veze* (1966), *Rezultat* (1966, scenografija), *O rupama i čepovima* (1967), *Noge* (1968), *Ornitologija* (1971), *Homo augens* (1972), *Dezinfekcija* (1975), *Predstava* (1982), *Allegro vivace* (1983, gl. crtač Z. Lončarić), *Tempo secondo* (1987, crtač M. Berber) i *Čarobnjak* (1988). Njegovo najbolje djelo *Zid* nagrađeno je na festivalima u Londonu, Bergamu, Locarnu, Miamiu, San Franciscu i Beogradu. Realizirao je mini filmove *Ab ovo* (1969) i *Komentar* (1971); okušao se i u kratkometražnome igranom filmu (*Weekend*, 1972; *Dobro jutro, sine*, 1978, nagrađen na festivalu u Sitgesu). R.

ZANINOVIĆ, Marin, arheolog (Velo Grablje, 18. I. 1930). Studirao na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, gdje od 1957. radi pri katedri za ant. arheologiju. Posebno se bavi ant. i ilir. problematikom na I obali Jadrana. Predavao na Filozofskom fakultetu u Ljubljani (1967/68). Vodio arheol. istraživanja na otoku Hvaru (Stari Grad, Dol). Član Međunarodnoga udruženja za grčku i latinsku epigrafiju (AIEGLE).

BIBL.: Tri antička reljefa s otoka Hvara, Opuscula archaeologica, VI, Zagreb 1966; Ilirska plemena Delmati, Godišnjak ANUBiH, 1966, 4; Neki primjeri smještaja antičkih gospodarskih zgrada na obalno-otočkom području Dalmacije, Arheološki radovi i rasprave, IV—V, Zagreb 1967; *Burmum, castellum* — municipium, Diadora, 1968, 4; *Limitacija Stonskog polja*, Adriatica praehistorica et antiqua, 1970; Kninsko područje u antici, Arheološki radovi i rasprave, Zagreb 1974; *On some relations between Anatolia and Dalmatia*, Proceedings of the X International Congress of Classical Archeology, Ankara 1978; *Greek Land division at Pharos*, Archaeologia Iugoslavica (Beograd), 1980—1981, 20—21; *Prata legionis u Kosovom Polju kraj Knina*, Opuscula archaeologica, X, Zagreb 1985; *Antička arheologija u Hrvatskoj*, ibid., XI—XII, Zagreb 1987; *Villae rusticae u području Epidaurae*, u knjizi: Arheološka istraživanja u Dubrovniku i dubrovačkom području, Zagreb 1988; *Classis Flavia Pannonica*, u knjizi: Arheološka istraživanja u Slavonskom Brodu i Brodskom posavlju, Zagreb 1993. — Od Helena do Hrvata, Zagreb 1996. B. Čk.

ZANOŠKI-GUDLIN, Đurđica, kiparica (Prosenik u Hrvatskome zagorju, 16. I. 1950). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1975 (V. Michielli). Bila je član grupe »Biafra« 1974—78. Predstavnica angažirane figuracije neoekspresionističkih obilježja; pretežno radi u poliesteru (*Pred televizorom*, 1976; *Gospodin*, 1978; *Gospođa*, 1978; *Vlado*, 1982; *Ivanova mati*, 1994). U posljednje vrijeme radi u drvu i terakoti (*Velika glava* i *Zagrljaj* obje 1994). — Samostalno je izlagala u Zagrebu. Bavi se izradom nakita.

LIT.: A. Kralj, Đurđica Gudlin Zanoški (katalog), Zagreb 1983. — V. Slavica Gabout, Đurđica Gudlin Zanoški (katalog), Zagreb 1994. Ž. Sa. i R.

ZAOSTROG, selo u Makarskom primorju. Prema očuvanim ulomcima rim. natpisa i arhit. ukrasnih dijelova, na položaju današnjega Gornjeg